

האם אפשר לרשום פטנט על מה שהומצא על-ידי מערכת בינה מלאכותית?

עדכוני לקוחות

בפסק דין שניתן בסוף דצמבר, בית המשפט המחוזי בתל אביב (עש"א 33353-05-23 ת'אלר נ' רשם הפטנטים, 31.12.2025), דן בשאלה זו שהייתה תלויה באוויר מזה מספר שנים, מאז שה-GenAI נכנס לחיינו. כעת בית המשפט המחוזי נותן תשובה לשאלה: **לפי הדין הקיים בישראל, התשובה היא לא: לא ניתן לרשום פטנט על מה שהומצא על-ידי AI כי מערכת בינה מלאכותית לא יכולה להיחשב "ממציאה" לצורך רישום פטנט.**

איך הסיפור התחיל?

באוגוסט 2019 ד"ר סטפן ת'אלר הגיש בישראל שתי בקשות פטנט. במקביל הוגשו בקשות דומות גם במדינות נוספות, כחלק מיזומה שמטרתה לעורר דיון בשאלה עקרונית: האם, ובאילו תנאים, יש להעניק זכויות קניין רוחני לאמצאות שנוצרו בעזרת בינה מלאכותית. בבקשות שהוגשו בישראל נטען שהאמצאות נוצרו באופן מלא ובלעדי על-ידי מערכת בינה מלאכותית בשם DABUS, ללא כל תרומה אנושית - ולכן התבקש לרשום את מערכת ה-AI עצמה כ"ממציאה".

מה קבע בית המשפט?

בית המשפט קבע שבישראל אין בחוק הפטנטים הגדרה מפורשת למילה "ממציא", וגם אין חובה לציין בבקשת פטנט מי הממציא. אבל במקרה הזה, מכיוון שהמבקש עצמו כתב במפורש ש-DABUS היא הממציאה (ולא אדם), זה הציף מיד את השאלה האם בכלל אפשר לרשום מערכת AI כ"ממציאה".

ומשם בית המשפט הגיע לשאלה הפרקטית: אם המבקש לא המציא בעצמו, איך בדיוק הזכויות באמצאה הגיעו אליו? לפי החוק, מי שמגיש בקשה צריך להראות שהוא בעל האמצאה. אדם (או חברה) יכול להפוך לבעל האמצאה אם הוא הממציא, או שקיבל את הזכויות בדרך חוקית אחרת (למשל בהסכם או בהעברה על פי חוק). כשנטען שה"ממציאה" היא מערכת AI, אין אפשרות שמישהו יהפוך לבעל האמצאה כי אין הסדר בחוק שמעביר את הבעלות לאותו אדם ומערכת AI לא יכולה "לחתום" על הסכם להעברת הזכויות...

בית המשפט קבע שבאופן שבו החוק בנוי, יש הנחה מובנית כי הממציא הוא אדם (בן אנוש) ושהעברת זכויות באמצאה יכולה להיות רק מאדם. מערכת AI, לעומת זאת, אינה ישות משפטית ולכן לא יכולה להיות ממציא וגם לא להעביר זכויות. בית המשפט קבע גם שאין פתרון בחלופה של "העברה מכוח הדין", כי חוק הפטנטים בנוי על נקודת מוצא שיש ממציא אנושי ואין בישראל חוק שמאפשר העברה של המצאה שנוצרה על-ידי AI.

התוצאה היא, שלפי הדין הקיים בישראל, לא ניתן לרשום פטנט כאשר ההאמצאה שעליה מבקשים להגן באמצעות רישום הפטנט נוצרה במלואה על-ידי מערכת AI ללא מעורבות אנושית.

ומה קרה במדינות אחרות?

כאמור, ת'אלר ניסה את אותו מהלך גם במדינות אחרות - וברובן הגדול בתי המשפט הגיעו למסקנות דומות. בארה"ב, באנגליה, באיחוד האירופי, באוסטרליה ובגרמניה נקבע (בצורות שונות) שהממציא חייב להיות בן אדם. כך נקבע גם ביפן, קנדה, סין, דרום קוריאה, טאיוואן, שווייץ, ניו זילנד, ברזיל וערב הסעודית. נכון להיום, דרום אפריקה היא המדינה היחידה שבה התקבלה בקשה לרישום פטנט כאשר הממציא הוא מערכת AI.

מה המשמעות לחברות ומפתחים?

חשוב להבין שבפסק הדין בית המשפט נתן מענה לשאלה האם ניתן לרשום פטנט בישראל היכן שההמצאה כולה נוצרה בידי בינה מלאכותית ללא מעורבות אנושית. על כך כאמור התשובה שלילית.

זה לא אומר שלא ניתן להגן בפטנטים על אמצאות שבינה מלאכותית לקחה חלק בהמצאתן. הפתח לרישום פטנט כאשר הייתה מעורבות אנושית בתהליך האמצאתי (כלומר שההמצאה נוצרה בידי אדם שנעזר במערכת AI) עדיין פתוח. שאלה שנותרה פתוחה ועדיין אין עליה מענה ברור היא: מהי רמת המעורבות האנושית הנדרשת כמערכת AI מסייעת בדרך להמצאה? על כך פסק הדין בעניין ת'אלר עדיין לא נותן מענה.

בסופו של יום, היות שחוק הפטנטים הישראלי נכתב במטרה לתת מענה למצבים של רישום פטנטים שנוצרו בידי בני אדם, החוק פשוט לא ערוך לתת מענה לשאלות של אמצאות שנוצרו (באופן מלא או חלקי) על-ידי בינה מלאכותית – משום שכשהוא נחקק הרעיון הזה היה עדיין נחלתם של ספרי מדע-בדיוני בלבד. לכן, נראה שתשובה מקיפה יותר לשאלות האלה צריך להינתן על-ידי המחוקק ולא על-ידי בית המשפט.

עדכון זה נועד לספק מידע כללי ותמציתי בלבד. הוא אינו מהווה ניתוח מלא או שלם של הסוגיות הנידונות, אינו מהווה חוות דעת משפטית או ייעוץ משפטי ואין להסתמך עליו.

אנשי קשר

אביגיל אלן
מתמחה

ד"ר זיו רוטנברג
שותף